

Društvenik.

„Domoljubova“ priloga, posvečena izobrazbi in našim društvom.

Zgodovina naše monarhije pod vlado cesarja Franca Jožefa I.

(Od leta 1851. do 1860.)

II.

Doba absolutizma je v novejši zgodovini naše monarhije gotovo najčrnejša. Vlada je postavila na noge šestnajst polkov žandarmerije. Ti so ji služili za biriče, stražnike, vohune in priganjače. V vse urade, celo na Hrvaško in Madjarsko, so uvedli nemščino, ki je vladala tudi po vseh ljudskih šolah širne države. Vse, kar je bilo v državni službi, uradniki, profesorji, učitelji, vojaštvo, žandarji biriči, logarji itd., vse je uradovalo nemški, moralo tudi doma nemški govoriti in biti vsaj na zunanaj nemškega mišljenja.

Svobodo tiska, ki jo je Ferdinand dal, so odpravili. Kdor je hotel dobiti dovoljenje za izdavanje kakšnega časopisa, se je moral podvreči zelo težavni preiskavi. Naprej so prosilcu kar odbili prošnjo. Če se ni dal ta takoj v kozji rog ugnati in prosil drugič ter podprl svojo prošnjo s priporočili veljavnih oseb, tedaj se je začelo še-le natančno poizvedovati o javnem in zasebnem življenju prosivca. Če so le kako sumljivo znamenje v njegovem značaju zasledili, pa je romala njegova prošnja zopet v koš. Tako se je marsikdo cela leta trudil in moledoval pri vseh instancah, da so ga slednjič uslišali.

Najhujše so čutili pest absolutizma puntarski Madjari, kar so seveda zaslužili. A tudi Hrvatoma se ni prizaneslo. Lepe nade, ki si jih je stavil ban Jelačić po zmagah nad Madjari in rešitvi habsburškega prestola iz velike nevarnosti, so se razblinile. Cesar ga je sicer pri vsaki priliki odlikoval in ga povzdignil l. 1854. v grofovski stan, ali Hrvatje so bili za svojo zvestobo slabo plačani. Tudi hrv. sabor je bil l. 1850. razpuščen in se deset let ni smel zbrati.

Kateri moške so pa bili na čelu vlade, ki je kar samovoljno gospodovala po širni monarhiji in dušila narode do l. 1860.? Omenil sem že, da se je mladi cesar takoj oprijel izkušenega kneza Švarcenberga, ki je vodil zunanje zadeve države. Notranji minister je postal Bah, ki je bil na po-

lju zakonodavstva zelo marljiv, s svojim nemškovanjem pa zbudil kmalu veliko sovražstvo proti sebi. Šole je urejeval grof Thun, ki se je glede šolstva na Slovenskem kaj rad oziral na svete, ki mu jih je dajal škof Slomšek.

Veliko važnih izprememb se je zvršilo v prvih letih cesarjevega vladanja. Pri vojaštvu so znižali službeno dobo in raztegnili občno vojaško dolžnost tudi na plemenitaše in pritegnili Italijane krepke med vojščake, ker so prej nosili vse vojaško breme skoro Slovani in Nemci sami.

Pri sodstvu so uvedli poroto in ustanovili polagoma cesarske sodnije s cesarskimi uradniki, dočim je prej tudi graščak sodil nad svojimi podaniki. Kmetom, zlasti slovanskim, so olajšali hudo breme davkov in osvobodili celi stan graščinske oblasti.

Tudi obrt so skušali dvigniti s tem, da so proglasili nekako obrtno svobodo. Vsakdo se sme lotiti obrti, če ima veselje do nje. Ustanovile so se trgovske in obrtne zbornice.

Za razvoj trgovine so bile kot nalašč železnice, katerih je pa bilo ob nastopu cesarjevem še zelo malo. Južna železnica je bila na nekaterih progah pač dodelana, ali čez goro Semering in po ljubljanskem barju je niso mogli še speljati. Tedaj so se pa lotili tega velikega dela in leta 1857. je prvič prisopihal »lukamatija« z Dunaja v Trst.

Skrb države za zgradbo železnic, pristanišč, vsakovrstnih zavodov in pomnožitev armade je pa tirjala visoke vsote denarja. Slabo gospodarstvo prejšnjih let in pa samovoljno urejevanje državnih financ pod absolutno vlado je pritiralo državno balgajno v propad. Vsako leto se je množil primanjkljaj, dolgovi so rastli in vse se je balo poloma, ki je bil pri takem gospodarstvu seveda tudi neizogiben.

Svojo popolno nezmožnost je pa pokazal absolutizem v zunanji politiki naše države po letu 1848.

Avstrija je bila tedaj še nemška zvezna država. Tvorila je namreč z drugimi nemškimi deželami, ki so danes združene v nemškem cesarstvu, nemško zvezo, katero je vsaj po imenu vodil naš cesar. Ker pa nekatere avstrijske dežele, kot n. pr.

Galicija, Ogrska, Hrvaška, Lombardija in Benečanska niso pripadale k nemški zvezi je umljivo, da so bili narodnostni prepiri med temi deželami in ostalo Avstrijo zelo veliki, kar je dalo tudi vzrok veliki ustaji leta 1848., katero je pa naš cesar s pomočjo Hrvatov in Rusov le srečno udušil.

Pameten človek bi mislil, da bo Avstrija hvaležna Rusom za njihovo pomoč in jim vsaj ne bo nasprotnica. Da se z Italijani tudi v bodoče ne bomo ljubeznivo gledali, to je bilo pač verjetno, ker so bili italijanski nameni, polastiti se avstrijsko-laških dežel, dovolj znani.

Leta 1853. je radi nekih preprirov med katoliki in pravoslavni v Palestini zopet privrelo na dan staro krvno sovražstvo med Rusi in Turki. Nečloveško ravnanje s kristjani na Turškem je dalo povod ostremu nastopu ruskega carja Nikolaja I., ki je zahteval od sultana, da naj se Rusiji prizna varstvo nad vsemi pravoslavni kristjani po Turškem. Ker bi to pomnožilo rusko moč na Balkanu, kjer so Srbi in Bulgari zdihovali pod mohamedansko pestjo, so se takoj kramarski Angleži ponudili sultanu v pomoč. Tudi Francozi so podpihovali Turke, da so ti odrekli Rusom njihovo zahtevo.

Spomladi leta 1854. je car Nikolaj napovedal Turku vojsko in poslal svoje čete na Turško. Sultanu je slaba predla, zato je pozval Angleže na pomoč. Ko so zmagonosne ruske čete prestopile tudi reko Donavo, tedaj napovedo tudi Angleži in Francozi Rusom vojsko. Kot zavezniki sultanovi so poslali na polotok Krim (v Črnem morju) svoje čete, hoteč se polastiti ruske trdnjave Sevastopol.

Triletnega vojskovanja ni bilo konca. Pomožne čete, ki jih je zaveznikom poslal sardinski (pijemonteški) kralj, so pač nekoliko okrepile njihove vrste, ali trajnih uspehov nad Rusi pa le ni bilo upati.

Tu se je dala Avstrija, ki je že med celo krimsko vojsko imela na ruski meji velikanske armade vojakov in s tem otežkočila Rusom bojevanje, zapeljati od ruskih sovražnikov in je poslala v Petrograd zelo ostro pismo z zahtevo, da se takoj sklene mir, če ne, udero naši vojaki na Rusko. Car Aleksander se je udal in sklenil mir v Parizu. Rusi so se odpovedali pokroviteljstvu nad pravoslavni

kristjani na Turškem in odstopili Turkom majhen kos zemlje.

Kak dobiček pa je imela Avstrija od tega, da je tako odločno nastopila proti Rusom. Motili so se tisti naši državniki, ki so mislili, da se bo Avstrija s tem prikupila Angležem, Francozom in Lahom. Položaj naše države na zunaj ni bil nič boljši. Nasprotno! S to neprevidnostjo si je Avstrija nakopala hudo sovraštvo Rusov, ki so ji odslej vedno in povsod nasproti vali. Niso minula tri leta in moč ruskega maščevanja se je pokazala.

Birokraška in absolutistiška vlada avstrijska je skušala na vse kriplje zlititi italijanske, ogrske in hrvatske dežele z drugimi avstrijskimi deželami v eno državno telo, proti čemur so se seveda te silovito upirale.

Naš laški sosed, kralj Viktor Emanuel, se je pod Sevastopoljem zelo sprijaznil s francoskim cesarjem Napoleonom III. Italijani so zrlili na Napoleona kot na svojega patrona, od katerega so se vedno naenjali pomoči.

Silno narodnostno gibanje na Laškem je imelo svoje ognjišče v sardinskem kraljestvu. Sardinci (ali Pijemontezci) so zelo zavirljivo gledali na lepe avstrijske dežele Lombardijo in Beneško in vedno podpirali ustaško gibanje v teh krajih.

Čeravno še niso pozabili batin, ki so jih dobili od očeta Radeckega l. 1848 in 1849, so jeli zopet nabirati silno armado ob meji. Tudi Napoleon III. jim je obljubil veliko pomoč.

Avstrija seveda ni mogla s prekrizanimi rokama gledati splošnega oboroženja Pijemontezov in je nabirala ob meji močne čete. Ker niso hoteli Lah odjejnati, je prestopila naša armada reko Tičin in trčila 4. junija 1859 pri Maženti na Francoze in Lahe. Nesposobnost naših generalov in slaba vojaška oskrba je bila kriva, da so se morali Avstrijci umakniti. Poleg tega je bilo naših tudi veliko manj, kot pa sovražnikov. Večje armade pa niso mogle proti Lahom, ker je moralo doma velikansko število vojaštva varovati našo mejo proti Rusom.

Pri Solferinu (24. jun. 1859) je zapovedoval sam cesar Franc Jožef, pa tudi zastoni. V Curihi v Švici je Avstrija sklenila mir z Lahom in jim prepustila Lombardijo.

Po vojski je bila naša absolutistiška gospoda popolnoma zbegana. Državni dolgovi, ki so že prej narastli za mnogo milijonov, so se zaradi vojske zopet zelo pomnožili. Blagajna je pa bila suha do dna in kredita nobenega. Poleg tega so prišli na velikanske sleparije med vojaštvom in drugimi uradi, vsled katerih se je finančni minister Bruk sam usmrtil.

Vnanji položaj Avstrije ni bil baš najboljši in vlada je morala na ruski meji tudi dalje imeti veliko pripravljenega vojaštva, ker so Rusi vedno pretili Avstrijcem.

Absolutizmu je odklenkalo. Sanjovoljno se more vladati v kaki državi le tako dolgo, dokler ima vlada na razpolago močno in zmoglavno armado. Te pa takrat Avstrija ni imela. Vedno nove goljufije, ki so jim prišli na sled, so že

same zadosti pričale, da mora biti takemu gospodarstvu konec.

Tudi na dvoru so izprevideli, da je samo v ustavni državi mogoče zadostno nadzorstvo nad vlado in upravo. Zato so se sprijaznili z novim ustavnim načrtom. Cesar je pozval najimenitnejše moze cele države (tudi Strossmayerja!) in se z njimi posvetoval. Sklenili so sklicati državni zbor, ki bi imel govoriti o vseh važnih rečeh, ki se tičejo cele države. Za vsako deželo posebej pa naj bi se v deželnem zboru obravnavale zgolj deželne zadeve.

Vsakemu narodu so priznali enako pravico v šoli in uradu. Zato bi se moralo pomesti z nemškovanjem, ki je najbolj razsrdilo Hrvate, Ogre in druge Slované. Ogram se je sklenilo vrniti staro ustavo in madžarščino, Hrvatom hrvaščino itd.

Vse te nove postave je zbral cesar in jih oktobra l. 1860 v posebnem pismu (diplomu) razglasil vsej državi. Ta ustava na podlagi oktoberskega diploma bi imela stopiti v veljavo za celo Avstrijo.

Stari ministri z Bahom vred so odstopili in na njih mesto je stopil polski grof Goluhovski. Tako je minula za našo državo nič kaj častna doba samovlade, ki je vodila državo od leta 1851 do 1860. V novi ustavni dobi so stopili na pozornico ljudski zastopniki. Začelo se je novo življenje v državnem zboru. (Dalje prih.)

Alkohol.

Alkohol se imenuje tekočina v vinu, žganju in pivu, ki ji daje tako moč, da vpijani. Če je vino bolj močno, ima več alkohola v sebi. Največ alkohola ima žganje, zato tudi najbolj speče po grlu; nekoliko manj ima vino in še manj pivo. Alkoholika imenujemo človeka, ki nezmerno pije alkoholne, vpijanljive pijače; alkoholizem je pitje vpijanljivih pijač sploh in tega slabe posledice.

Alkohola niso poznali Evropejci do 13. stoletja; takrat so ga prinesli Arabci iz Azije. Arabski zdravniki so ga prvi potrebovali za zdravlje. Tako so ga uživali tudi v Evropi samo po kapljicah, kot uživamo danes zdravila. Sčasoma so ga začeli piti v malih čašicah, najprej na Nemškem, potem i pri nas na Slovenskem. Tako se je razširilo žganjepitje, t. i. najostrejša vrsta alkoholizma. Prvotno ga je uživala samo gospoda, kakor n. pr. kavo; ko se je pitje razširilo in alkohol postal cenejši, razširilo se je žganjepitje i med kmeti in delavci; tako so isti danes glavni odjemalci alkohola, gospoda pa je začela žganjepitje že bolj opuščati.

O alkoholizmu se govori še le nekaj let in sicer od onega časa, ko so začeli imenitnejši zdravniki opazovati, da je pri mnogih bolnikih, ki so pri njih iskali pomoči, vzrok bolezni nezmerno popivanje. Istočasno so začeli i sodniki bolj natančno opazovati zločince in njih prejšnje življenje in so se prepričali, da so največji zločinci ravno pijanci in da se zgodi največ zločinov ravno v pijanosti.

Tako so n. pr. v Švici dognali, da je od vsakih 100 umorov zakrivil alkohol 63, od 100 prešestvovanj povzročil alkohol 77, od 100 požigov jih je zakrivil alkohol 57, od vsakih 100 obsojenih beračev in postopačev je bilo 77 alkoholikov itd., itd.

Zdravniki so dognali, da je pri vsakem devetem mrliču vzrok smrti ravno alkohol; to seveda bolj v mestih, kjer je pijančevanje bolj razširjeno med tovarniškimi delavci, kot na kmetih. To vedo dobro i naši Amerikanci.

Prvotno so mislili zdravniki, da je pijančevanje pri nekaterih ljudeh posebno nagnenje, posebna vrsta bolezni. In to so hitro izrabili mnogi židi ter so začeli izdelovati posebne kapljice ali zrnca kot zdravilo proti pijančevanju. Kasneje so sprevideali, da je to edino strast, ki žene človeka k užitku, kot vsaka druga strast. Spočetkom človek ne mara toliko za alkoholno pijačo, ko je pa večkrat nekoliko spije, vleče ga vedno večja želja do nje; tako se mu nekako dozdeva, da je pijače potreben. Potreben pa je alkoholne pijače le oni — kot so dokazali imenitni zdravniki — ki jo večkrat pije; kdor pa je ni vajen, je ni niti potreben. Tako je ta potreba le umetna, pridobljena s pitjem samim; da ni potrebna za zdravje, to so dokazali mnogi, ki ne poznajo alkoholne pijače, pa so bolj zdravi in čvrsti, kot oni, ki veliko pijejo.

Starejši zdravniki, ki so prišli iz stare šole, zapisujejo dostikrat ljudem alkoholno pijačo za krepčilo. Pri starih ljudeh to pomaga za nekaj časa; vsakdo čuti, ko se napije, da je močnejši in prav rad poskuša svoje moči — posebno mladi radi v pretepu, — toda drugi dan je človek mnogo slabejši kot je bil sicer po navadi in prav rada ga boli glava. Iz tega sklepamo, da alkoholna pijača krepi samo za nekaj časa, dokler jo človek pije, kasneje pa slabi.

Ravno radi tega so se mnogi odpovedali opojnim alkoholnim pijačam, postali so vzdržni ali — abstinenti. Prepričali so se, da alkohol ne koristi, zakaj bi potem izdajali zanj denar? In če se uživa v večji meri, jako škoduje, zato širijo to gibanje povsod, kjer je razširjeno nezmerno uživanje alkohola. Tako so nastala abstinenčna društva, katerih člani ne uživajo nobene opojne pijače. Taka društva so najbolj razširjena po Angleškem, Švedskem, Norveškem, Danskem in Švici, kjer je vsaki deseti človek abstinent. Veliko takih društev imamo tudi po Slovenskem. Ista izdajajo svoj protialkoholni časopis »Zlato Dobo«.

Kaj pa pijejo abstinenti? Ob sami vodi se baje težko živi. Kaj bo potem z našimi vinogradi, če se to gibanje bolj razširi?

Z abstinenčnim gibanjem ni našim vinogradom nikaka nevarnost, nasproti: vinogradniki bodo prodajali še lažje in dražje grozdje in mošt. Protialkoholno gibanje gre v prvi vrsti proti žganju in sicer proti ponarejenemu ali delanemu žganju, ki ga delajo nemške tovarne. S tem vlečejo velikanske tisočake iz slovenskih žepov in izpodrivajo obenem uživanje dobrih domačih vin. Ravno tako

se obrača to gibanje proti ponarejenemu ali delanemu vinu, ki je telesu zelo škodljivo in povzroča, da mora dobiti vino naših vinogradnikov ležati v sodih; ravno tako škoduje našim vinogradnikom uživanje piva, zlasti v poletnem času. Kdor pa uživa z m e r n o naravno domače vino, proti temu ni v prvi vrsti naperjeno protialkoholno gibanje, ker tisti, ki je vino težko pridelal, ga tudi zna ceniti. Tako bo protialkoholno gibanje našemu vinogradništvu le koristilo, če se tako razširi in ojači, da izpodrine ponarejeno žganje, delano vino in pivo.

Kjer so se abstinenčna društva jako razširila, tam izdelujejo iz grozdja brezalkoholno vino. Umetno zavirajo kipenje in tvoritev alkohola iz sladkorja, ki je v grozdju in pozneje v moštu. To vino ima jako prijeten in mil okus in je mnogo bolj redilno, nego sedanje. Jako razširjeno je na Nemškem, izdelujejo ga tudi na Češkem. Tako tudi popolna abstinenca ne škoduje vinogradom, nego le koristi.

Največji nasprotniki abstinenčnega gibanja so fabrikanti, ki izdelujejo po svojih tovarnah razne alkoholne pijače, posebno špirit, pivo in razne likerje. K temu jih vodi samo bojazen, da ne bi njihova podjetja propala, če bi ljudstvo opuščalo žganje in ponarejeno vino. Da bi ljudstvo pridobili zase, izdajajo jako poceni posebne časopise, kjer priporočajo pitje vpijanljivih pijač. Da bi imeli še večji uspeh, podkupijo nekatere zdravnike, da priporočajo alkohol kot posebno zdravilo. To so židi, ki vporabljajo vsako priliko za svoj žep.

Drugi ravno tako veliki nasprotniki abstinenčnega gibanja so narodovi sovražniki, ki hočejo ljudstvo uničiti in premagati, da bodo na ta način lažje nad njim zagospodovali in ga izžemali. Tako delajo predvsem Angleži in Nemci v novopridobljenih pokrajinah Afrike in drugih južnih dežel. Pošiljajo žganje v velikanskih množinah med zamorce ter jim ga prodajajo za malo ceno. Isti ga spočetka ne morejo piti, sčasoma se pa privadijo in se radi večkrat vpijanijo. To jih pa slabi in podvrže raznim boleznim; vsi postanejo telesno in duševno oslabei in prav naglo izumirajo. Zdravniki in drugi učenjaki, ki so to opazovali, so se vzdignili proti židovski vladi ter prorokovali, da bodo zamorce z žganjem čez nekaj let ugonobili, da bo njihov rod popolnoma izumrl.

Lep zgled je pokazal švicarski narod, ki se je organiziran postavil nasproti takim brezvestnim fabrikantom. Tam je bilo jako razširjeno uživanje absinta, t. j. mleku podobne močne pijače. Fabrikanti so jo razširili po celi Švici z veliko agitacijo; voditelji naroda so se jim upirali, a dolgo časa brez pravega uspeha. Toda en slučaj je spravil ves narod v ta boj: v vasi Comugny je neki delavec, pijan od absinta umoril svojo ženo in dva nedorasla otroka. Ta zločin je povzročil močan odmev po celi deželi. Vsi prebivalci one okolice so se čutili osramočene, zbrali so se na posvetovanje in so obsodili — absint kot pravi vzrok uboja in premnogih drugih zločinov. Poslali so peticijo ali za-

htevo na parlament, in v njej zahtevali odpravo absinta iz cele dežele; njim so se pridružile vse ostale pokrajine. Fabrikanti so organizirali nasproti njim vse prodajalce in krčmarje, toda ljudska volja je zmagala. Glasoval je ves narod, in 5. julija minulega leta je zmagal ljudski boj proti absintu z 241.078 proti 138.669 glasovi. Od političnih strank, ki so pomagale ljudstvu v tej zahtevi, je bila zlasti katoliška in socialistična stranka. Tako je pokazalo zavedno in izobraženo švicarsko ljudstvo, da se zaveda svojega dostojanstva in svojega blaga ter se ne da preslepiti brezvestnim fabrikantom, nego sledi svojim praviim voditeljem.

Občni zbori.

Večina naših s. k. izobraževalnih društev je že imela svoje občne zборе. Kljub temu hočemo na nekatere stvari opozoriti, kar se ob občnih zborih tuintam večkrat prezre. Naše stare postave, ki oklepajo liki verige naše društveno življenje, namreč zahtevajo, da se morajo tudi občni zbori naznaniti oblastim in sicer okrajnim glavarstvom. Naznanila ni treba kolkovati in naj se napravi tako-le:

Kolka prosto v smislu društvene postave.

C. kr. okrajnemu glavarstvu v

Litiji.

S. k. izobraževalno društvo v Šmartnem pri Litiji naznanja, da priredi v nedeljo, dne 28. t. m. ob 3. uri popoldne reden občni zbor, kar naj se v smislu društvene postave vzame na znanje.

S. k. izobraževalno društvo v Šmartnem pri Litiji, dne 24. marca 1909.

Predsednik: Zapisnikar:
Matej Rihar, l. r. Oroslov Bric, l. r.

Naznanilo o občnem zboru mora imeti politična oblast 24 ur prej, ko se vrši, že v rokah. Če se to ne zgodi, lahko prispeva ubožnemu zakladu predsednik najmanj 10 kron, v kolikor sodnik navažno obsodi predsednika, ako pozabi naznaniti okrajnemu glavarstvu nameravani občni zbor, če glavarstvo za to ovadi predsednika.

POROČILA OB OBČNEM ZBORU.

Na občne zборе same kot take, se vedno premalo pazi. Niso taki, kakršni bi lahko in bi morali biti. Pred vsem naj se skrbi za to, da vsi društveniki in društvenice znajo za občni zbor, kakor tudi, da pridejo nanj. Ob občnem zboru mora podati odbor društvenikom in društvenicam obračun o svojem delovanju.

Predsednik naj samo ne predseduje, marveč naj poda uvodoma splošno sliko o društvenem delovanju minulega leta.

Zapisnikar podaj natančen pregled o društvenem delovanju. Pred vsem naj ne prezre, da poroča:

1. koliko je imel odbor sej;
2. koliko sklepov se je storilo pri sejah; omenja naj najvažnejše sklepe;
3. naznani naj, koliko sklepov se je izpeljalo, koliko ne in zakaj ne;
4. poročati mora o predavanjih. Koliko jih je priredilo društvo, o čem in kdo je predaval;

5. tajnikovo poročilo obsegaj tudi število gledaliških predstav. Igralcem in igralkam se ne bo zameril, če navede njihova imena;

6. ne pozabiti tudi naznaniti, če in koliko izletov je priredilo društvo ali pa romanj;

7. poročati o številu članov, koliko jih je pristopilo, izstopilo, umrlo.

Iz tajnikovega poročila mora zrealiti prava slika o društvenem delovanju. To je pa seveda le mogoče, če zapisnikar vodi skrbno in natančno društven zapisnik.

Blagajnik naj poda splošno blagajniško poročilo.

Pevovodja, ako ima društvo pevski zbor, poročaj a) o javnih zborovih nastopih, b) o številu izkušenj, c) o uspehu pevskega pouka.

Knjižničar podaj poročilo:

1. koliko knjig ima društvo,
2. kako se poslužujejo člani knjižnice,
3. koliko knjig se je izposodilo,
4. kaj manjka knjižnici.

Računski pregledovalci imajo dolžnost, da pregledajo društvene račune in poročajo občnemu zboru, če so društveni računi v redu ali ne.

Kjer se vodi društvena kronika, naj se tudi o njej poroča. Kaj da je društvena kronika, obrazložimo ob priliki.

Društveniki morajo ob občnem zboru odkrito povedati svoje mnenje, kakor tudi, kaj da jim ni bilo med letom všeč. Odbor mora biti hvaležen, če se kritikuje na občnem zboru. Društveniki nasproti so pa dolžni, da ako kritikujejo, store to v popolnoma dostojni obliki in se ogibajo osebnosti, osobito pa žaljivih in neumestnih opazk. Še danes mi šumi v ušesih, ko sem bil pred leti nekje na Slovenskem na občnem zboru nekega društva. Nekdo je želel, naj bi neki za društvo zaslužen odbornik, ki je bil stanovsko zadržan priti na občni zbor, nekaj storil. Kar neka surovina zakliče surov izraz, da je dotičnik »kreputo«. Proti surovosti pri javnih prireditvah, med katere spadajo tudi občni zbori, mora predsednik najodločnejše nastopiti in obsoditi vsak izbruh surovosti. Vsa naša organizacija meri na to, da napreduje izobrazba našega ljudstva, če se trpi surovost in se morebiti še odlikuje, trpi stvar.

Poročila društvenih činiteljev na občnih zborih morajo biti temeljita. Odgovoren pa zanje ni posamezen odbornik, marveč celoten odbor. Bil sem navzoč nekje v Nemčiji pri seji nekega kmečkega izobraževalnega društva v mali vasi; seveda le kot daljnji gost z našega juga, ko sem stikal po raznih kotih in proučeval mogočno ljudsko organizacijo nemških katoličanov. Bili so odborniki sami kmečki možje in fantje, pa duševni voditelj (konzulent) mladi kaplan. Prileten,

ugleden kmet je bil društven predsednik. Sejo je pa vodil, kakor jo pri nas vodi kranjski deželni glavar. Bila je seja ravno pred občnim zborom. Vsak činitelj je imel že spisano, kaj da poroča občenemu zboru. In čital je vsak v seji svoje poročilo. Pa so izpreminjali po živahni in dostojni razpravi besedilo poročil, ki so bila nato res vzorna. Tudi pri nas bi to nič ne škodilo. Koliko občnih zborov že sem pri nas doživel, ko je jecljal predsednik, mrmral nekaj besedi tajnik, povedal nekaj številčk knjižničar. A bodisi! Rajše molčim. Upam, da bodo po mojem sedanjem sestavku občni zbori naših s. k. izobraževalnih organizacij res taki, kakoršni morajo biti.

PO OBČNEM ZBORU.

Na to se pri naši izobraževalni organizaciji, kolikor je meni znano, gleda, da volijo pri seji po občnem zboru društvene činitelje. Velikokrat se pa prezre in pozabi, da se mora okrajnemu glavarstvu **tako**, ko se je sestavil odbor, naznaniti, kako da je odbor sestavljen. Naznanilo o sestavi odbora je kolka prosto. Napravi naj se po sledečem vzorcu:

Kolka prosto v smislu društvene postave.

C. kr. okrajnemu glavarstvu

v

Litiji.

S. k. izobraževalno društvo v Šmartnem pri Litiji javlja v smislu društvene postave, da se je odbor v seji dne 1. t. m. sledeče sestavil:

Predsednik: Matej Rihar, dekan, Šmartno h. št. 3;

podpredsednik: Frančišek Oblak, posestnik, Jablanica št. 2;

zapisnikar: Oroslov Bric, pekovski mojster, Litija št. 6;

zapisnikarjev namestnik: Jožef Oblak, kmet, Šmartno pri Litiji;

blagajnik: Tomaž Osredkar, posestnik, Šmartno št. 8;

blagajnikov namestnik: Anton Dolenc, Šmartno št. 6;

knjižničar: Ivan Čadež, posestnik, Šmartno št. 7;

odborniki: N. N., Šmartno št. 3, i. t. d.

S. k. izobraževalno društvo v Šmartnem pri Litiji, dne 1. marca 1909.

Predsednik: Zapisnikar:
Matej Rihar, i. r. Oroslov Bric, i. r.

KOLKA PROSTE VLOGE.

Pri kolka prostih vlogah glede na društveno postavbo priporočam, naj se vedno zapiše tako, kakor kažeta vzorca: »Kolka prosto v smislu društvene postave.« Izkušnja me namreč uči, da škrici pri glavarstvih večkrat ne znajo, katere vloge glede na društva so kolka proste, katere pa ne. Pa ti vloge, ki so kolka proste, zašpecljajo finančnim oblastim, pa ti pridejo s plačilnim nalogom, češ, da vloga ni bila kolkovana. Seveda se pritožiš, če se ti ne zdi škoda

pisave in popirja, plačati pa le moraš kljub pritožbi, kar so ti naložili, denar dobiš pa šele čez leta nazaj. Zato priporočam, naj se na vsako kolka prosto vlogo glede na društveno gibanje rabi podčrtan nadpis: »Kolka prosto v smislu društvene postave.« Prihraniš si nepotrebne sitnosti, če tako storiš, kakor ti nasvetujem. Katere društvene vloge so kolka proste, si lahko ogledate v dr. Schweitzerjevem društvenem in shodnem zakonu, brez katerega itak ne more biti nobeno društvo in ki bi ga morali znati vsi odborniki naših s. k. društev na pamet, kakor tudi poročilo o l. shodu naših nepolitičnih društev.

Naša izobraževalna društva spomladi.

Velika napaka naše izobraževalne organizacije obstoja v tem, ker se splošno sodi, da morajo izobraževalna društva pred vsem delovati po zimi. Ko pa preženejo solnčni žarki sneg in dobimo spomlad, pa kar hipoma, sicer ne povsod, a le marsikje, kakor bi odrezal, preneha društveno življenje. Priznavamo: lepše in tudi bolj zdravo negoli v še tako lepih društvenih prostorih se počuti človek spomladi na prostem. Na kmetih delavniki spomladi in poleti pa do pozne jeseni res niso pripravi, da bi se posvetili društveni člani in članice društvenemu življenju. Saj naš kmečki človek dela, ko izgine sneg, od ranega jutra do pozne noči. Zato se pa mora delati z vso silo in odločnostjo na to, da naša izobraževalna društva osredotočijo vse izobraževalno delo na nedelje in praznike. Seveda mora odbor za to izdelati natančen spored za delo ob nedeljah in praznikih. Nemogoče ni, da se to izpele. Potrebna sta le vztrajnost in pa dobra volja. Ako imajo ljudje čas, da grejo pred in po božji službi dopoldne in popoldne v gostilno, bodo imeli tudi čas, da gredo v društvo. Upoštevati pa moramo, da je na prostem ob takih letnih časih bolj prijetno, kakor pa v sobi. Zato naj delajo naša izobraževalna društva na to, da preneso društveno življenje ob lepih letnih časih

na prosto.

Vsako naše društvo naj gleda zato na to, da si preskrbi poleg svojega društvenega prostora vrt. Ne smete misliti, da je to tako težavno. Ceneje še, kakor pa zgradba prepotrebne »Doma«, ki naj bi ga imelo vsako društvo. Nasaditi primerne število divjih koštanjev ali lip, pa imate kmalu lepo senco. Nekaj priprostih miz in klopi, pa imate čeden, senčen društven vrt, na katerem bo brez vsakega dvoma društveno življenje nad vse živahno. Vrt se mora seveda ograditi in bi morda kazalo, da se zakrije s plahtami pred »firbci«. Če se napravi še priprosto kegljišče, bo zelo živahno na društvenem vrtu. Kajpada se mora gledati z vso strogostjo na to, da se po društvi ne nalezajo člani igralske strasti. Mudil sem se nedavno

nekje v nekem s. k. izobraževalnem društvu. Imena seveda ne povem. Društvo zelo živahno deluje. Članov ima veliko. A nekaj me je ne presenetilo, ne vžalostilo, samo prav se mi ni zdelo. Mladi fantje so nekaj igrali, kaj postranska stvar. Igralo se je hitro, partija je trajala eno minuto, šlo se je pa po starem grošu. Četrte ure dobro sem jih gledal, a v tem kratkem času je izgubil eden celo krono. Nočem tu preiskovati ali sploh kaže igrati za denar po naših društvi, to je pa gotovo, da se ne sme igrati visoko! Na takih vrtilih se lahko razvije sploh vse društveno življenje!

Predavanja

se morajo vršiti po izobraževalnih društvi tudi spomladi in poleti. Na prostem. Ob tej priliki opozarjamo, da se morajo predavanja, ki se prirejajo pod milim nebom, naznaniti pristojni politični oblasti tako, da dobi naznanilo oblast tri dni prej v roko. Naznanilo mora biti kolkovano s kolkom za 1 krono. Napravi naj se tako naznanilo takole:

C. kr. okr. glavarstvu

v

Kolk za
1 krono

Podpisano društvo javlja, da priredi v nedeljo, dne 4. aprila 1909 ob 3. popoldne na svojem vrtu pod milim nebom javno predavanje in prosimo za dovoljenje, da se sme vršiti javno predavanje pod milim nebom.

Spored: O vplivu pijančljivih pi-jač. Poroča župnik Janez Kalan, župnik v Ljubljani.

S. k. izobraževalno društvo v...
dne 29. marca 1909.

N. N.

N. N.

t. č. predsednik.

t. č. tajnik.

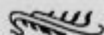
Izlete

tudi priporočamo, da jih prirejajo naša s. k. izobraževalna društva. Kako lepo je, če se obiskavajo sosedna društva. Ni treba, da se zato dela z ameriškim sijajem. Ne. Bliznja društva: n. pr. viško pri Ljubljani obišče kako nedeljo ono na Brezovici; ono pri Devici Mariji v Polju s. k. izobr. društvo v Sostrem. Priredi se ob kaki priliki kaka predstava, predavanje, telovadba, petje, tamburanje. Kako naznaniti izlete, prihodnjič.

Romanja.

Naše ljudstvo rado roma in obiskuje romarske cerkve. Verski čut, ki se kaže v tej lepi potezi našega ljudstva, moramo le pohvaliti. Kljub temu pa želimo, da se gleda na to, da ne gredo posamezniki na božja pota Bogu na pot. Naša izobraževalna društva naj vzamejo romanja v svojo roko, da se izognemo napak, ki se rade pripetijo ob neorganizovanih romanjih. Ozirati se pa morajo naša izobraževalna društva pri romanjih na to, da prirede romanja ob času in ob dnehi, ko ljudje navadno že romajo na romarske shode. Skrbi naj se ob romanjih, da se družijo nabožno tudi s koristnim. Zato je prav, da se opozore kakor ob izletih tako tudi

ob romanjih ljudje na to, kar se n. pr. glede na gospodarstvo vidi dobrega na potu. Tudi na zgodovinsko važne kraje naj se opozore naši ljudje. Če se n. pr. roma na Sv. Višarje s Kranjskega, koliko stvari se dobi, na kar se lahko opozore romarji. Jesenice: »Dom«, delavska organizacija, liberalci, socialna demokracija, boji naših z nasprotniki naših načel, narodna meja med Slovenci in Nemci itd.

„Zlata doba“.

* »Zlata doba«, letnik III., št. 3, objavlja uvodnik »Zakaj se k pijači tako sili?« Spisal ga je slovenski pesnik Anton Medved. Duhovit je in poučen. Piše med drugim: »Naj ti kdo ponudi cigaro, pa rečeš: ne kadim, odgovori ti oni kratko: a tako, oprostite, nisem vedel. Morda celo pristavi: prav imate. In mir je besedi. Naj ti kdo hoče postreči z morskimi ribami, pa odkloniš: ne jem rib, dobiš odgovor: nekateremu ne prija, okusi so različni. In mir je besedi. Povabi naj te kdo na čaj, pa rečeš, da ti čaj škoduje, mir bo besedi. Toda če v družbi poveš, da nič ne piješ (mislim seveda opojnine), tedaj vzbudiš celo točo vprašanj: zakaj ne, čemu ne, kako da ne, od kdaj ne? In dolgo vrsto opominov moraš slišati. A — to ni verjetno! E — to je nespametno! I malo ga lahko! O — saj ne škoduje! U pusto je življenje brez pijače! In prične se nasilno nalivanje, živahno prigovarjanje, navdušeno nadržavljanje, ako se navalu ne ustaviš naravnost z afrikanško brezobzirnostjo. Seve — potem si pa surov ali vsaj netakten.« — O mačku piše: »Maček je huda zver. Gorje človeku samemu v nesreči, bodi že katerakoli. Znana je resnica, da je sladko imeti socios dolorum, sodruga bolečin. In takih iščejo pijanci in pivci, in to je glavna žila njih »misijonskega nagona« — pijanci in pivci vsiljujejo pijačo, da si pridobe sodruga bolečin, sokrivce, da sami sebi nekoliko olajšajo pekočo vest. Anton Medved konča duhovit svoj članek: »Družbe drže pijance na pogubni poti, — družbe naj bi držale abstinentne na rešnji poti. Neprecenljivega pomena so torej abstinenčni krožki.« — Frančišek Pengov objavlja članek »Alkohol in narodno gospodarstvo«, »Zlata doba« nadalje objavlja »Sestavine najvažnejših človeških hranil«, poročilo o občnem zboru »Abstinenta« in »Bratom — Hrvatom« pesmi »Manje rieči — više čina«, ki svetuje »Čaše ti kut!« Akuten je članek A. K. »Vino-gradniki in abstinenta« in »Odgovor«, ki ga je sestavil A. — X — je opisala belokranjsko vas v rakiji, A. pa odgovarja na vprašanje »Kdo naj uči, kako se sadje uporablja«. List objavlja oklic, ki ga je izdalo poljsko abstinenčno društvo »Eleuteryja« poljskim delavcem in delavkam. Raznoterosti so zelo zanimive. »Zlato doba« priporočamo. Stane 3 K, za dijake 2 K. Naroči se: »Zlata doba«, Ljubljana, Marijanišče.

Iveri.

Kaj je modrijan? — »To je človek, ki vedno misli in misli; ko je pa na koncu, pa spet od kraja začne.

• • •

Ljudem ne privošči nihče bolj z dravega spanja, kakor tat.

• • •

Svojo zmoto spoznati, se pravi resnice najti.

• • •

Sreča pravijo da je slepa, nesreča pa še bolj.

• • •

Varčvaj v mladosti,
na starost je težko;
priti na zeleno
po zimi ni lahko.

• • •

Zgodovina marsikakega posestva je kratka: »Oče skupaj spravil, sin zapravil.«

• • •

Večina ljudi misli na ženitev, ko je še prezgodaj, ali pa že prepozno.

• • •

Strah pred smrtjo je ljubezen do življenja.

• • •

Če se mož razjezi, včasih ne more do besede, pri ženski tega nikdar ni.

• • •

Sreča je kakor razposajen otrok: potrka na vrata, pa zbeži.

Društveni vestnik.

Cerkljanska »Kmečka zveza« je dne 19. marca priredila dobro obiskan shod, v dvorani »Gospodarskega doma«. Namen shoda je bil, pojasniti ljudem načrt starostnega zavarovanja, kakor ga je predložila državnemu zboru vlada. Predsedoval je predsednik »K. Z.« vrli posestnik Tavčar. Govoril je Fr. Kremžar iz Orrice, ki je v daljšem govoru pojasnil načrt vladne predloge ter pokazal njene dobre in slabe strani za kmeta, ter dobre in slabe posledice, če se predloga sprejme, ali če propade. — Predsednik Tavčar je povdarjal, da bi on v marsikateri točki želel izpremembe, da pa je zavarovanje za kmeta potrebno. Ko so izrekli svoje želje še nekateri drugi možje, so navzoči kmetje sklenili, naj poslanci delajo na to, da se vladna predloga izpremeni v toliko, da bo kmetu v večjo korist, da pa nikakor ne puste, da bi se kmečko zavarovanje pokopalo. — Na shodu je bilo navzočih nad 200 mož.

Šmarca. »Katoliško slovensko izobraževalno društvo« si je kupilo lep nov gramofon, ki bode člane kratkočasil med odinori pri raznih predstavah. — Tudi telovadno orodje smo si postavili v lepo in visoko dvorano, seveda je tudi to orodje vse čisto domačega dela, kakor vsa druga dela pri takó lepi in praktični dvorani. — Na spomlad prične tudi delovati strelski klub s svojimi Flobert-puškami; svoj

pripravni prostor ima za poslopjem mlekarske zadruge, ki bo v prijetnem hladu kraj vode. — Mislimo tudi na domače tamburaše, ki so in bodo največje veselje in zabava naše naidebudne mladine. Pouk iste z veseljem prevzameta gg. Pavel Jerman, kot naš rojak, in skoro najprvi vodja tamburaških zborov pri nas zlasti v Mekinjah, in Leopold Gostič, organist na Homcu, ki je jako dober voditelj tamburašev. — Prijatelji dela za pravo zdravo izobrazbo duha in srca naše mladine, tesno se združimo in z denarnimi žrtvami pomagajmo, da se vse započeto in nameravano delo za izobrazbo naše mladine utrdi in v resnici izpelje. Bog povrni vsem dobrotnikom, ki kakorkoli podpirajo naše društveno življenje. — Pri nas v Šmarci se je tudi svoj čas ustanovil »Abstinenčni krožek« in je štel 23 pravih popolnih abstinentov, in to že takrat, ko je bila abstinenca še popolna novost. Danes pa, ko je ta le še neka zaničevana reč, nas je pa vedno manj, namreč štiri dosmrtni popolni abstinenti in devet začasnih abstinentov. Ker se pri nas toliko za združništvo in napredek stori, je neobhodno potrebno, da se tudi za razširjanje treznostnega gibanja v kratkem priredi osrčujoče in navdušujoče predavanje. Naši abstinentje imajo tudi naročene tri izvode »Zlate dobe«, ki se pa ne valja po policah neizrezana, ampak se v resnici obrača velika pozornost nanjo in se prav pridno izposojuje. — Tudi društvena knjižnica se kaj hitro širi. Precej knjig že imamo, vse vezane, ki se z veseljem prebirajo in izposojujejo. Seveda še ni pri teh delih vse v najlepšem redu; saj tudi ni mogoče v tako kratkem času. A letošnje leto se bodo pa tudi pomanjkljivosti izpopolnile.

Podbrezje. Za naše izobraževalno društvo se udje vedno bolj zanimajo. Upamo, da pristopijo tudi še novi člani, posebno ker smo dobili nove društvene prostore, ki so bolj v sredini podbreške färe. Letos smo imeli že 5 predavanj, med drugim je g. J. Erman predaval trikrat o važnih določilih iz državnega zakonika, kar je važno posebno za gospodarje. Obljubil nam je o tem še več predavanj, kar smo z veseljem pozdravili. Obljubila so se nam predavanja tudi še od drugih strani. Može in fantje, pristopite vsi k društvu!

Sv. Ivan pri Trstu. V četrtek, dne 26. m. m. se je vršil prvi redni občni zbor »Slovenskega kršč. - socialnega izobraževalnega društva« z običajnim sporedom. Društveni predsednik gospod Anton Čok je pozdravil navzoče, posebno pa g. Fr. Terseglava, odposlanca S. K. S. Z. Potem je podal besedo društvu temu tajniku gospodu Ivanu Krizmanu, ki je poročal sledeče: I. redni občni zbor se je vršil dne 19. marca 1908. Društvo je poslalo člana Dequala v Št. Vid, da se pouči o telovadbi in potem smo po malem telovadili. Društvo je bilo zastopano pri javni telovadbi v Škofji Loki s tremi člani; kaj so tam lepega slišali in videli, je poročal štirinajst dni pozneje član Mirko Sušmelj. Odbor je imel v letu 1908 trinajst sej in 1909 tri seje, skupaj šestnajst sej. — Dne 13. sep-

tembra 1909 se je vršil izvanredni občni zbor, pri katerem so se pravila v toliko spremenila, da smejo biti člani društva tudi ženske. — Predavanj je bilo devet. Predavali so gg. Terseglav, dr. Krek, dr. Lampe, Ukmari, dr. Priredili smo tudi nekaj priprostitih predavanj. Veselje je bilo pet, ki so vse imenitno uspele. Društvo šteje 58 članov; od teh je 26 moških in 32 ženskih. Med letom jih je izstopilo pet. Res nas je malo, a ti smo vztrajni in dobri. Kaj jih pomaga veliko, ako pa niso vztrajni in so slabi. Ker je bil blagajnik zadržan, poročal je mesto njega društveni predsednik. Društvo je imelo 1297 K 9 h dohodkov in 1295 K 21 stroškov. Prometa pa 2592 K 30 h. Sprejeto. — O delovanju knjižnice je poročal član Mirko Sušmelj. Knjižnica šteje približno 200 knjig. Od teh je 116 leposlovnih, 17 o zemljepisju in zgodovini, 16 o socialnosti in gospodarstvu, 16 leposlovnih listov in 11 naboznih knjig. Čitateljev je 93, ki so prečitali 930 knjig. Vsak čitatelj je prečital približno 10 knjig; vsaka knjiga je bila prečitana štiri- do petkrat. Priporočal je, naj se člani v večjem številu poslužujejo knjižnice ter prosijo odbor za nakup novih knjig. — Sledile so volitve. Izvoljeni so bili: Anton Čok, Vinko Mislej, Ivan Križman, Jožef Štrajn, Justin Čergolj, Franc Špacapan in Josip Ferjančič. Ženski odbor pa je ostal prejšnji, in sicer gg. Vitez, Pahor, Brana, Gropajc in Udovič. — Občni zbor je zaključil g. Fr. Terseglav, ki nam je predaval o naši mladini, ki je boljše prihodnost našega naroda ter o koristi telovadbe. — Ker je prišel vendar enkrat čas, da se ustanovi tudi pri nas telovadni odsek, so bili v pripravljalni odbor izvoljeni: Ferjančič, Dequal, Novak, Sušmelj in Zupančič. Ustanovni občni zbor se bode vršil v kratkem. Torej naprej mi mladi!

Bohinjska Srednja vas. Na sv. Jožefa dan se je udeležil naš telovadni odsek v polnem številu skupne seje »Zveze telov. odsekov« na Bistrici. Nad sto zastopnikov raznih odsekov s Kranjskega in Goriškega — okoli 50 v uniformi — je korakalo v krasnem izpreduhu najprej k sv. maši, potem pa na zborovanje v prostoru hotela »Markez«. Fantje so dobili pri seji jasen upogled v celo organizacijo in se iznova navdušili za svoje prelepe cilje. Pri nas je med fanti še vse premalo zanimanja za to mladeniško gibanje. Drugod, kjer imajo telovadne odseke, ga najdete težko fanta našega mišljenja, ki bi ne bil član telovadne organizacije. Zato brez strahu in ozira na druge stopite v naše vrste! Ako vas ne veseli telovadba sama ali nikakor nimate časa za njo, se pa udeležujte drugih naših prireditvev, predavanj, predstav itd. Seveda je prostor pri nas le za onega, ki mu je mar resno in vztrajno delo, prava izobrazba duha in telesa in noče z drugimi vred utočiti v mlaki življenja!

Iz Kozjega na Štajerskem. Zimsko pustno veselico, ki jo je priredilo »Gospodarsko bralno društvo« dne 21. svečana, se je prav dobro obnesla. Le tako vrlo brez vsega strahu naprej, vi mladi junaci

in junakinje, ker vi ste naše upanje na polju mladeniške organizacije. Nič se ne ustrašite nobenega nasprotnika, ki jih žalibog imate itak dovolj; posebno pa bralno društvo, ki jim je trn v peti. Saj sami prav dobro veste, da vsaka dobra katoliško-narodna stvar ima mnogo nasprotnikov, tako tudi vi in bralno društvo. Torej še enkrat: vsa čast vam mladi, nevstrašeni igralci. Posebno zahvalo pa izrekamo vsem sosednim pilštajnskimi gostom, ki se niso vstrašili slabega pota, vsemu slavnemu tržkemu občinstvu za krasno udeležbo; gospodu Gučeku pa za sobo in točno postrežbo. Že danes opozarjamo vse domače in sosedne prijatelje društva, da nas na belo nedeljo (ako še kaj ne pride) posetijo mnogoštevilno. Igrala se bode igra »Trije tički« in še ena druga. Zeleč vam vsem zdrave velikonočne praznike in veselo Alelujo ter na belo nedeljo mnogobrojno na srečno svidenje in pošteno zabavo!

Iz Mekinji. Društvene predstave so same na sebi nekaj vabljivega, toda tako vabljive pač malokje, kakor ravno v prijaznih Mekinjah. Tretjo predstavo je že priredilo društvo tekom letošnjega leta, pa spodnji prostori župnišča so bili vedno prenapolnjeni ne samo domačinov, marveč tudi Kamničanov. Saj izvrstni tamburaši in izvežbani igralci vselej nudijo občinstvu izreden užitek. Predstava na srednostno nedeljo, za postni čas tako primerne svetopisemske žaloigre »Izgubljeni sin« in igrokaz »Satan« pa je gotovo prekašala vse druge. To naravno predstavljanje in to globoko umevanje vlog iz judovskega življenja nas je kar presenetilo. Vsi igralci, dasiravno priprosti fantje, so z neko lahkoto in sigurnostjo rešili ne lahke vloge. Posebno pohvalo pa gotovo zaslužita oče Eleazar, pravi tip starega Juda in njegov poredni mlajši sin Joas. V njem je občinstvo lahko spoznalo podobo tistega, o katerem tolikokrat sliši govoriti v postnih govorih. Zeleti je, da bi se take in enake igre na naših odrih vprizarjale bolj pogosto; zakaj tudi te nudijo dovolj zabave in razvedrila in v resnici blažijo značaje. Ob enem bi pa ravno po njih ljudstvo polagoma dospelo do pravega umevanja svetopisemskih zgodb.

Sv. Križ pri Kostanjevici. V nedeljo, dne 14. marca je priredilo izobraževalno društvo v svoji čitalnični sobi predavanje o elektriki in o njenih pojavih v naravi. Zeleti bi bilo pri društvenih predavanjih več udeležbe od strani članov! Društveni odbor je sklenil, naj se predavanja vrše vsako nedeljo in sicer — radi malih prostorov — ločeno: eno nedeljo za moške člane, drugo za ženske. Tudi se je nasvetovalo, da nastopi poleg glavnega predavatelja še kak fant kot govornik. Ta nasvet bo skušal odbor spraviti tudi v dejanje. Seveda je na vas, fantje, ležeče, da se to res izvrši. Torej: korajža velja!

Iz Ihana. Naše kat. slov. izobraževalno društvo še vedno pogreša v svoji sredi nekaterih mladeničev, mož in deklet. Kajti imamo še dobre, pametne mladeniče, a v društvo ne marajo pristopiti. Mladenci, to ni prav! Kajti v prvi vrsti je društvo usta-

novljeno za vas in za vašo izobrazbo. Pri-
dite k predavanjem, ki so vsako drugo ne-
deljo v mesecu, in gotovo ne boste na
škodi. Pri tej priliki naj bodo opozorjeni
vsi člani in članice društva, da je nekaka
častna dolžnost, se udeleževati društve-
nih prireditvev, predavanj itd. Le tako je
mogoče, da društvo v polni meri izpolnjuje
svojo nalogo.

Iz Loke v Istri. »Slovensko katoliško izobraževalno društvo« v Loki je imelo svoj občni zbor dne 7. svečana t. l. Poročalo se je o delovanju društva v pretečenem letu. Potem smo izvolili nov odbor: J. Ojo, predsednik, J. Primožič, podpredsednik, A. Rondič, tajnik, A. Rodela, tajnikov namestnik, Jožef Ogrin, blagajnik, A. Ogrin, blagajnikov namestnik, A. Sever, knjižničar. Nadzorstvo je: J. Sever in A. Rondič. Nadejamo se, da bo novoizvoljeni odbor prav požrtvovalno nadaljeval pričetno delo in želimo, da bi imelo obilo uspeha. Novi odbor je sklenil v svoji seji, čim dalje več skrbeti za društveno premoženje, prirejati vsaj vsak mesec enkrat kako predavanje in poučanje; včasih naprositi tudi kakega strokovnega predavatelja, kar je zelo potrebno.

Iz Sodražice. Sicer že nekoliko poznano, a vendar poročamo, da je izobraževalno in pevsko društvo »Glas« priredilo na pustno nedeljo veselico s petjem, igro in srečolovom, kar se je vse izborno izvršilo. Zlasti društveni pevski zbor s svojim spretnim pevovodjem lahko z vsako še tako težko skladbo brez skrbi nastopi. Čujemo, da se v društvu snuje tudi tamburaški zbor. Prav bi bilo to, saj so naši fantje in moške od nekaj glasbeno nadarjeni in vneti za godbo. Le pogumno in krepko naprej tudi v tem oziru.

V Mančah pri Vipavi je k. s. izobraževalno društvo dne 21. februarja imelo svoj redni občni zbor, na katerem so bili izvoljeni sledeči odborniki: predsednik Fr. Furlan (Manče 13), podpredsednik Rudolf Fajdiga (Loze), blagajnik Jožef Sorta (Manče), blagajnika namestnik Anton Jež (Loze), tajnik Janko Nabergoj (Manče), tajnika namestnik Alojzij Kralj (kurat v Gočah), knjižničar Ivan Ferjančič (Manče 27). Društvu so pristopili še trije novi udje in šteje društvo sedaj 48 rednih in podpornih članov.

Koritnica pri Grahovem (Goriško). Poročilo občnega zbora »Kmetijskega bralnega društva« na Koritnici, ki se je vršil 19. marca. Shodov je imelo društvo tekom svojega obstanka: tri javne in dva društvena sestanka. Sej je imelo pet. Do-
hodkov je bilo 142 K 79 vin., stroškov 136 K 20 vin. Knjižnični inventar je znašal: časniki 36 K 10 vin., knjige 169 K 60 vin. Članov šteje društvo sedaj vseh 68, in sicer 1 ustanovni, 43 rednih in 24 podpornih.

V Solkanu pri Gorici je v ondotnem izobraževalnem društvu dne 4. aprila predaval g. dr. Capuder o Napoleonu in njegovi dobi med Slovenci. Poslušalcev je bilo nad sto. Predavanje so spremljale lepe skioptičke slike, za katere gre hvala S. K. S. Z. v Ljubljani, ki jih je posodila goriški zvezi.

Še vedno najboljše in najcenejše so naše :

slamoreznice

katerih imava nad 100 v zalogi in si vsakdo najlažje izbere.

Tudi vse druge stroje za kmetijstvo in mlekarstvo imava v zalogi po najnižjih cenah.

Kdor si torej misli slamoreznico kupiti, naj ne zamudi priložnosti in naj zahteva najin ilustrovani cenik, katerega dobi vsakdo 2737 zastonj in poštne prosto. 26-4

Karl Kavšeka naslednik

Schneider & Verovšek

Ljubljana, Dunajska cesta šte. 16.

Najboljši češki izvor!

Ceneno postelino perje!

1 kg alvega, skubljenega, dobrega perja 4 K; 1 kg boljše 5 K 40 vinarjev, polbelega 7 K 80 vin., belega 4 K, belega skubljenega 5 K 10 vin., 1 kg izredno linaga, snežnobelega, skubljenega 6 K 40 vin. in 3 K; 1 kg belega puha 10 K; 1 kg alvega puha 10 K; Pri odjem 5 kg se pošlje franco.

Dovršene postelje bogato napolnjene, iz zelo gostega, jako trpežnega, rdečega, modrega, belega ali rumenega nanking-bla, 1 pernica, 180 cm dolga, 110 cm široka, z 2 blazinama, vsaka 80 cm dolga in 58 cm široka, napolnjena z jako lepim, mehkim perjem 16 K, z izredno linim polpuhom 20 K, z najfinjšim sivim puhom 24 K; posamezne pernice 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; blazine 3 K, 3 K 50 v., 4 K. — Za neprimerno denar nazaj. Zamenjava dopustna. Pošilja proti povzetju od 12 K višje franco S. BENISCH v Dolenici št. 71 Čechy. — Ceniki zastonj in franco.

Zastonj

torej brezplačno dobi vsak človek v lekarni Trnkóczy poleg rotouža lepo tiskano deset zapovedi za kmetovalca; tudi po pošti se brezplačno razpošiljajo. 3258 12-1

Naznanilo.

Sl. občinstvu, osobito poljedelcem, vinogradnikom in obrtnikom si usojam naznanjati, da izdelujem razne

obode, istrske brente, brentače, šlake, čebre ter jih pošiljam iz svoje delavnice na drobno in debelo po poštenem povzetju. Natančne cene se izvedo na željo po dopisnici. Z odl. spoštovanjem Ivan Vintar, Velike Lašče 1, (Dolenjsko). 810 2-1

AUSTRO = AMERICANA

TRISTE NEW-YORK

Patniki v Ameriko kateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo na **Simona Kmetetka** v Ljubljani Kolodvorske ulice 28. *Iskustvenostu Pojasnila daje se brezplačno.*

Istotam sprejemajo se dobri in zanesljivi zastopniki.

Razpisuje se služba

Organista v Pečah

pri Moravčah. Plača po dogovoru. Prednost ima samski pa pošten mlad Cecilijanec. Nastopi lahko takoj. J. Zagar, župnik. 801 3-1

Skupna rezerva sklepom 1907 čez stotisoč kron. Upravno premoženje sklepom 1907 3,800.000 kron.

Zadružnikov čez 550.

Glavna posojilnica

reg. zadr. z neom. zavezo v Ljubljani.

pisarna na Kongresnem trgu št 15 nasproti nunske cerkve obrestuje hranilne vloge po

4 3/4 %

t. j. K 475 za vsacih 100 kron, takoj od dneva vložitve, pa do dneva dvige, brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovina, ne da bi se obrestovanje pretrgalo. 3418 1

Uradne ure od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.

Tekoči račun v Avstro-ogrski banki v Ljubljani.

Račun poštne hranilnice št. 49086. Telefon št. 135.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg št. 19 registrovana zadruga z omejenim poroštvom Kongresni trg št. 19

- sprejema hranilne vloge vsak po **4 3/4 %** to je, daje za 200 kron - delavnik od 8. do 12. ure 9 kron 50 vinar. na leto. -

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama.

Najsigurnejša prilika za štedenje.

1955 Prelat A. Kalan l. r., predsednik.

Kanonik J. Sušnik l. r., podpredsednik.

Herbabny-jev podfosforato-kiali apneno-železni sirup.

Ta je že 39 let uveden, zdravniško preizkušen in priporočen. Laborno sredstvo za tvoritev krvi in kosti. Odstranjuje sluz, pomiruje kašelj in vzbuja slast. Pospešuje prebavo in reditev. Cena steklenici K 2-80, po pošti 40 vin. več za zavitek.

Edino izdelovanje in glavna razpšiljatev: **Dr. Hellmann-ova lekarna „zur Barmherzigkeit“**, (Herbabny-jev naslednik) Dunaj, VII. I. Kaiserstrasse 73-75.

V zalogi pri gg. lekarn. v Ljubljani, Bejaku, Celju, Celovcu, Crnemlju, Nov. Mestu, Reki, Sevedaju, St. Vidu, Trbižu, Tretu, Velikem, Velšperku in Audrijeveču.

Zaloga skoro v vseh lekarnah

Prisno namo s travo
navedeno zbirko.

Pred ponavljanjem se
sveti.

Herbabny-jev okrepljeni

Sarsaparila-sirup.

Ze 34 let uvedeno in najbolj preizkušeno mazilo. Lajša in odstranja bolečine v udih in kitah, kakor tudi nervozne bolezni.

Cena steklenici 2 K, po pošti 40 vin. več za zavitek. 2849 14-4

Ljubiteljem cvetic!

Za okno in vrt, po zimni in po letu cveti! Redke in začuden vzbujajoče velikocvetne vrste begonij, gloksinij, kan, statice, srebrno listnih kolodij, kal, georgin, lilij, vrtnic, azal, alpskih cvetic, fuksi, pelargonij, palm, cvetic vzpenjalik, trajno grmičevje, lepotilno in plodonosno. Krasne novosti, prvovrstne, letos cvetoče, kakor tudi izredno krasni „Rady“. Potrebujejo ilovke, posebno dobro učinkuje razno gnojivo. Vse ne navadno ceno! Nraz ne škoduje. Bogato ilustriran cenik v barvah z navodilom o gojitvi zastoni J. S. U. Z. A. Poštyn nad Ori. Češko. G 382 10-1

Ludovik Ševar na Rakeku prodaja jajca za valenje

od velikih Plymouth Rocks kokoši. Prednost teh kokoši obstoji v tem, da so izvrstne zimске jajčarice, nedoseženo finega mesa, tehtajo 4-6 kg. so krotke, mirne živali, ki se pri tleh dže. Kontrola jajčaric po zaklopih gnezdi. Ducat jajc stane 4 K brez zaboja. Za 80% oploditve se jamči. 811 1-1

ZASTONJ

razpošiljava za gospodinjstvo vzorce platna, bombaža, stega damasta, šifona za čepice, bombažev in platneno tkanino, suknene platna za postelje, kreasa, šifona perkalila, piketa, inlet-blaga, panama cefira, oksforda, kanafasa, barhenta. Kupite to blago, kakor tudi brisače in kuhinjske brisače iz damasta, namizne prte, serviete in tudi celo garnituro vseh vrst brisač. Zepnih robcev ceneje kot povsod pri Starek in Machane, tkalnica platna, bombaža in damasta. 871 Spy 77, Češko. 2-1

Pozor, kmetje in ljubitelji! V moji lekarniški praksi, katere izvajam že 25 let, se mi je posrečilo, sčasoma iznajti sredstvo za rast brk in las, proti izpadanju las in za odstranitev prhljaja (lusk) na glavi, to je Kaplior št. 1. Cena (franko na vsako pošto): 1 lonce 3 K 60 v. 2 lončka 5 K. Prosim, da se na roči samo od mene. Naslov je: P. Jurišić, lekarnar v Pakracu št. 65. Slavonija. Denar se pošlje naprej ali s poštnim povzetjem. 3141 10-1

POZORI ČITAJI POZORI Pakraške želodčne kapljice.

Staro slovit, izvrstno delujoče sredstvo pri boleznih v želodcu in črelih, osobito se priporočajo pri zaprtju in nerednem odvajanju, pehanju, kongestiji, pomanjkanju teka, krčih itd. Nedosežno sredstvo za vzdržanje dobrega prebavanja. 3139 10-1

Delovanje izvrstno, vseh sigurno. Cena ja za 12 steklenic (1 dvanaštorica) 5 K franko na vsako pošto po povzetju ali če se pošlje denar naprej. Manj kot 12 steklenic se ne pošilja. Prosim, da se naroča naravnost od P. JURIŠIĆA, lekarnarja v Pakracu št. 65 (Slavonija.)

Najcenejša in najhitrejša vožnja

v Ameriko

Je s cesarskimi brzoparniki

„Kronprinzessin Cäcilja“ 140 26-1
„Kaiser Wilhelm II.“ — „Kronprinz Wilhelm“
„Kaiser Wilhelm der Große“.

Podrobna pojasnila in potrebni pouk da vsakomur

EDVARD TAVČAR, Ljubljana

Kolodvorske ulice št. 35, nasproti stari Tišlerjevi gostilni.

Josip Kordin

Ljubljana, Pred škofijo št. 3

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih

zanesljivih semen

kakor detelje, velikanske pese in korenja

za krmo, vseh vrst trav, travnišnice, je-

senske repe, solate, kuhinjskih zelišč in

„kmetijskih semen“ po nizkih cenah.

Poštnim potom se izvršujejo na-

ročila točno in solidno.

256 12-1

Ugodni uspehi 1907 in 1908
Srebrna drž. kolajna Korneuburg 1908.

Postavno **TENAX** Postavno
zavarov. zavarov.

Ceneje in ugodnejše kot bakreno apno

Od dežja se ne opere.

Branilno sredstvo proti drevesnim škodljivcem.

Uporablja se proti:

Peronospora viticola, strupena rosa vinske

Krastam jabolčnih, hruškinh dreves, Fusicladium,

Bolezni kumar, Plasmopara cubensis

Bolezni breskvinih nabornic, Taphrina deformans

Tresočim boleznim borovca, Lophodermium

Krompirjevi boleznim, Phytophthora infestans

Dobi se samo v pooblaščenih tovarnih TENAX za

Avstro-Ogrsko:

DR. G. HEINER & CO.

preje dr. J. Schorm

DUNAJ, VI/2, Mollardgasse šte. 69.

H 507 Telefon 4077. 7-1

Prospekte, pojasnila zastoni poštne prosto.

Gospodinjstva mešana kava

1 kg samo K 1-92, vedno sveže mleta, jako izdatna, zelo okusna in pristna, ter za primes z mlekom najbolj priporočljiva.

Drobljiva kava!

Fina, vedno sveže mleta 1 kg samo K 1-40; izdatna, čista ter dobra v snovi in okusu, priporoča

I. graška kavožgalnica trdke

C. F. SCHUBERT Gradec,

766 Murplatz 10-12. 3-1

Žgano kavo

od K 2-80 in višje, franko, brez poštne na vsako pošto postajo.

Pošiljatve na vse strani!

Za prekupce posebno ugodno ceno!